

Mesfin Keisu & Jere Salmi

VÄLITUNNIT NUORTEN NÄKÖISEKSI

Toiminnallinen välituntipaketti Kiimingin seurakunnalle

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö
Huhtikuu 2020**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Helmikuu 2020	Tekijä/tekijät Mesfin Keisu ja Jere Salmi
Koulutusohjelma Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö		
Työn nimi VÄLITUNNIT NUORTEN NÄKÖISEKSI, Toiminnallinen välituntipaketti Kiimingin seurakunnalle.		
Työn ohjaaja KT Sari Virkkala	Sivumäärä 36 + 2	
Työelämäohjaaja Nuorisotyöntekijä Noora Huotari, Limingan kunta		
<p>Nuorten hyvinvointi on jo pitkään näkynyt keskusteluissa. Tilastot kertovat, että nuoret eivät viihdy koulussa. Kouluviihtyvyys ja hyvinvointi on monen tekijän summa. Opinnäytetyösämme pyrimme kartoittamaan näitä tekijöitä ja selvittämään miten seurakunta voi toimivalla kouluyhteistyöllä olla sujuvammin vaikuttamassa kouluviihtyvyyteen.</p> <p>Opinnäytetyö pyrkii tarjoamaan valmiin ja helposti toteutettavan paketin seurakunnalle välituntitoimintaan. Samalla myös pyrimme avaamaan ja selittämään toimivan yhteistyön avaimet ja miksi yhteistyötä oppilaitosten kanssa ylipäättään kannattaa tehdä.</p> <p>Idea välituntitoimintapaketista tuli Kiimingin seurakunnalta, jonka alaisuuteen seurakuntaliitosten kautta liittyi kaksi isoa aluetta ja tätä kautta myös uusia kouluja.</p>		
Asiasanat Hyvinvointi, kouluhyvinvointi, moniammatillinen yhteistyö, yhteistyö		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date February 2021	Author Mesfin Keisu & Jere Salmi
Degree programme Bachelor of Humanities, Community Educator		
Name of thesis Recess activity package		
Instructor D.Ed Sari Virkkala	Pages 36+ 2	
Supervisor Youth worker, Noora Huotari, Kiiminki Parish		
<p>The wellbeing of young people has been discussed for a while now. Statistics shows that young people do not enjoy school anymore. In school, well-being and well-being are a factor in many sums. In the thesis the aim was to find the factors affecting this. In addition, the aim was to study how A parish can by working with the school improve well-being in schools.</p> <p>With our thesis we aim to offer an easy and functional package for the parish to use on recess activity. At the same time, we try to explain why collaboration with school is important.</p> <p>The idea for this thesis came from the Kiiminki parish to which two large areas joined with their schools were included as a result of a creating a parish union</p>		

ABSTRACT

Key words

cooperation, cooperation, multiprofessional, school well-being, Well-being

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Hyvinvointi - Erittäin vaikeasti määriteltävä käsite. Mielletään usein ihmisen elämänlaadun mittariksi ja olevan lähtöisin ihmisen sisäisestä tarpeiden tyydytyksen tarpeesta.

Kouluhyvinvointi – Koko kouluyhteisön (oppilaat, opettajat, muu henkilökunta) hyvinvointi. Ei tutkita vain yksilön näkökulmasta, vaan koko yhteisön.

Monialainen yhteistyö - Eri ammattien ja organisaatioiden välistä yhteistyötä, jonka tavoitteena on tarjota mahdollisimman monipuolinen ratkaisu asioihin.

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 OPINNÄYTETYÖN KEHITYSTEHTÄVÄT	2
3 KOULUHYVINVOINTI.....	3
3.1 Mitä on kouluhyvinvointi?	3
3.2 Kouluhyvinvoinnin- ja viihtyvyyden avaimet.....	6
3.3 Koulukiusaaminen kouluviihtyvyyttä nakertamassa	11
3.4 Miten seurakunta voisi vaikuttaa kouluhyvinvointiin ja –viihtyvyyteen?.....	15
4 SEURAKUNNAN JA KOULUN YHTEISTYÖ.....	17
4.1 Yhteistyön neljä koria	18
4.2 Seurakunnan koulunuorisotyö	20
5 PERUSTELUT TOIMINNALLISELLE OSUDELLE.....	22
5.1 Liikuntatoiminta	23
5.2 Tietosivat.....	23
5.3 Luovuutta ja itseilmaisua kehittävät toiminnot.....	24
6 TOIMINNALLINEN OSUUS.....	25
6.1 Toiminnallisen osuuden suunnittelu	25
6.2 Toiminnallisen osuuden toteutus	26
6.3 Toiminnallisen osuuden palaute	27
7 POHDINTA.....	28
LÄHTEET.....	29
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tässä työssä syvennymme kirkon nuorisotyön tuottamaan välituntitoimintaan ja sen hyötyihin. Tarkoituksena oli avata, kuinka paljon nuoret hyötyvät siitä, että nuorisotyöntekijä käy kouluilla pitämässä ohjattua toimintaa ja saa nuoret aktivoitua. Opinnäytetyössä keskeisiä kysymyksiä olivat: Mikä on kouluhyvinvoinnin tila nykyään ja miten seurakunta voisi siihen vaikuttaa nykypäivänä, mitä kouluhyvinvointi ylipäättänsä on ja mitkä tekijät siihen vaikuttavat, sekä millaista on seurakunnan toimiva koulu- ja oppilaitosyhteistyö?

Suomalaisten nuorten tyytymättömyys kouluun on ollut toistuva tema tutkimuksissa jo 1970-luvulta lähtien. UNICEF kutsuu tätä ilmiötä tahraksi suomalaisen peruskoulun maineessa. Vaikka ongelma on ollut tiedossa useita vuosikymmeniä, eivät tilastot useista kouluhyvinvointihankkeista huolimatta ole suuremmin muuttuneet (UNICEF, 2012).

Idea opinnäytetyölle syntyi-Kiimingin seurakunnan tarpeesta kehittää koulujen välituntitoimintaansa, seurakuntaliitoksen myötä. Toiminnallisesta välituntipaketista tulisi löytyä kaikille soveltuvaa toimintaa, joka on nopeasti toteuttavissa, pienellä vaivalla.

2 OPINNÄYTETYÖN KEHITYSTEHTÄVÄT

Tarve opinnäytetyölle tuli Kiimingin seurakunnalta. Kiimingin seurakunnan alaisuuteen liitettiin kaksi isoa aluetta, Ylikiiminki ja Yli-Ii ja näillä alueilla sijaitsevat koulut. Tämän myötä Kiimingin seurakunnalla on viisi yläkoulua, joissa järjestää välitunneille ohjelmaa. He tarvitsivat materiaalipaketin, jossa on monipuolisesti kaikille soveltuvaa tekemistä.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli antaa seurakunnalle työkaluja, miten tukea koulujen viihtyvyyttä ja hyvinvointia ja tätä kautta parantaa omaa yhteistyötänsä koulujen ja oppilaitosten kanssa. Opinnäytetyön toiminnallisen paketin on tarkoitus olla kaikkien käytettävissä ja sovellettavissa heti tarvittaessa, joten suurin osa toiminnasta vaatii hyvin vähän resursseja. Tämä otettiin huomioon toimintaa suunnitellessa, koska nuorisotyönohjaajan työ on välillä todella kiireistä, joten aina ei ole aikaa suunnitella.

Tärkeä kysymys on, miten seurakunta voi omalta osaltaan mukana vaikuttamassa oppilaitosten hyvinvointiin. Kouluhyvinvointi on vuosia keskusteluissa näkynyt kysymys, johon ei kuitenkaan ole selviä yksiselitteisiä vastauksia ja toiminta malleja löytynyt. Nykyään kuitenkin nähdään, että moniammatillinen yhteistyö on avain kouluviihtyvyyteen.

3 KOULUHYVINVOINTI

Terveyden ja hyvinvoinnin- laitoksen kouluterveyskysely vuonna 2019 näytti hälyttäviä faktoja Suomen kouluhyvinvoinnista ja -tyytyväisyydestä. Tutkimukseen vastanneista kahdeksas ja yhdeksäs luokkalaisista pojista ja tytöistä peräti 34,7 % piti koulunkäynnistä melko vähän ja 5,4 % ei lainkaan. Kaikkiaan 8,2 % taas ei kokenut opinnoilla olevan mitään merkitystä lähes päivittäin. Lohduttavaa kuitenkin on, että edellä mainitut tulokset eivät näytä vaikuttavan koulupoissaoloihin, sillä vain 3,9 % kyselyyn vastanneista myöhästyi koulusta päivittäin ja 8,1 % viikoittain. Tuloksissa ei ollut suuria muutoksia vuoden 2017 vastaavan kyselyn tuloksiin. Mainittakoon vielä, että vain 38,8 % vastanneista nuorista koki olevansa erittäin tyytyväinen elämäänsä (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, 2019.)

Kouluterveyskyselyn valossa kouluhyvinvointia tarkasteltaessa vaikuttaa siltä, että yllättävän suuri osa kyselyyn vastanneista, ei nauti olostaan koulussa. Tämä on ikävää, koska nuoret viettävät koulussa hyvin suuren osan päivästä ja vielä kotonakin joutuvat käymään läpi kouluun liittyviä asioita. Unicefin vuonna 2012 tekemän tutkimuksen mukaan suomalaisten lasten ja nuorten huono kouluviihtyvyys ei toki ole uusi asia, vaan vastaavanlaisia tuloksia on saatu jo 1970- luvulta lähtien IEA: n (International Association for the Evaluation of Educational Achievemen) tutkimuksissa (UNICEF 2012, 12.)

3.1 Mitä on kouluhyvinvointi?

Hyvinvoinnin käsite itsessään on haastava määritellä. Kyseessä on kuitenkin laaja kokonaisuus, joka voi useille ihmisille tarkoittaa aivan eri asioita. Entä millaisen lisän kouluhyvinvointi tuo käsitteen määrittelyyn. Myös sosiologi ja akateemikko Erik Allardt pohti hyvinvoinnin käsitteen vaikeasti määritettävyyttä teoksessaan "Hyvinvoinnin ulottuvuuksia". Al-

lardt oli hyvinvointia tutkiessaan havainnut, että usein se mielletään vain aineellisista resursseista koostuvaksi, vaikka olisi hedelmällisempää puhua laajemmasta ilmiöstä. Allardt jakaa kin hyvinvoinnin kolmeen osaan, joita ovat having, loving ja being. Nämä kolme muodostavat ihmisen perustarpeet. Allardtinkin teoria ei ole yleispätevä, vaan täysin yksilökohtainen ja sen lähtökohtana on yksinomaan yksilön tarpeiden tyydytys (Allardt 1980, 9.)

Having (elintaso) kattaa ihmisen tarpeiden tyydyttämiseen toimintaresurssit. Allardt ei halua pelkistää tätä osiota vain fysiologisiin tarpeisiin, kuten ravintoon, nesteytykseen ja lämpöön, koska nämä ovat täysin riippuvaisia sosiaalisista olosuhteista. On kuitenkin selvää, että elintason arvot ovat perustavia hyvinvoinnissa. Allardt allekirjoittaa myös Abraham Maslowin teorian kehitys- ja puutostarpeista (Allardt 1980, 39–41.)

Abraham Maslowin tarvehierarkian mukaan ihminen tyydyttää tarpeensa erijärjestyksessä, eli tietyt tarpeen ovat ensisijaisia ja ne tulee olla tyydytetty, jotta voi siirtyä tyydyttämään ylempiä tarpeitaan. Maslow on luonut teoriansa tueksi viisitason tarvepyramidin. Alimmalla portaalla ovat ihmisen fysiologiset tarpeet, kuten ruoka ja vesi. Toisella tasolla ovat turvallisuuden tarpeet. Kolmannella tasolla ovat sosiaaliset tarpeet. Neljännellä tasolla ovat arvostuksen tarpeet ja viidennellä tasolla itsensä toteuttamisen tarpeet (Holmala 2015, 17.)

Loving (yhteisyyssuhteet) tarkoittaa, että ihmisellä on solidaarisuuden ja toveruuden tarve. Me haluamme olla osa jotain sosiaalista verkostoa. Kun ihmisellä on terveitä ystävyys- ja toverisuhteita, voidaan puhua yhtenäisyyden symmetrisyydestä. Allardtinkin mukaan hyvinvointi analyysissä harvoin tutkitaan yhtenäisyyden tarvetta, vaikka yhtenäisyys on henkilölle tärkeä resurssi, joka auttaa häntä muiden arvojen toteuttamisessa. Vastaavasti myös yhteisyyden tunteen puuttuminen vaikuttaa ihmisen hyvinvointiin. On tietenkin sanomattakin selvää, että yhteisyydentunnetta ei voida katsoa vain yksilölähtöisesti, vaikka kyseessä olisi kin yksilön tarpeen tyydytys (Allardt 1980, 42 – 45, 51.)

Being (itsensä toteuttaminen) vuorostaan tarkoittaa, että jokainen haluaa tulla koetuksi yksilönä. Tuntea itseisarvoa ja kokea että on kykenevä toteuttamaan itseään ja että voi olla mukana (poliittisessa) päätöksenteossa. Itsensä toteuttamista ei siis voida mitata suoraan vain saavutusten valossa sillä jokainen toteuttaa itseään yksilönä. Edellä mainitun vastakohtana voidaan pitää itsestä vieraantumista, joka on useille tutumpi termi. Vieraantumisella tarkoitetaan omanarvon tunteen vääristymistä tai katoamista kokonaan (Allardt, 1980 46–48.)

Allardt erottelee käsitteet hyvinvointi ja onni sekä elintaso ja elämänlaatu. Hän havaitsi, että hyvinvointia tutkittaessa tutkitaan usein objektiivisia asioita ja onnea selvittämällä subjektiivisia asioita. Allardt myös katsoo hyvinvoinnin koostuvan sekä elämänlaadusta, että elintasosta. Allardt erottelee ihmisellä olevan kahdenlaisia tarpeita: tarpeita, joita voi tyydyttää aineellisten tai aineettomien resurssien avulla, sekä sosiaalisia tarpeita. Allardt käyttää tyydytetystä tarpeesta nimitystä resurssi. Resurssit auttavat ihmistä hänen muiden tarpeidensa tyydyttämisessä (Allardt 1980, 35, 36 – 37.)

Hyvinvointi siis koostuu hyvin pitkälle tarpeiden tyydytyksestä. Kaikki tarpeet eivät ole samanarvoisia ja vaihtelevat jonkin verran kansakunnittain ja maanosittain. Ihmisen ei kuitenkaan tarvitse pystyä tyydyttämään kaikkia tarpeitaan voidakseen hyvin. Tässä kohtaa tulevat mukaan kuvioihin jo tyydytetyt tarpeet, jotka toimivat ikään kuin kondensoijina tarpeille, joita ihminen ei välttämättä pysty tyydyttämään (Allardt 1980).

Onnellisuusprofessoriksikin nimitetty Markku Ojanen teoksessaan ”Hyvinvoinnin käsikirja” vuorostaan listaa hyvinvointiin vaikuttavan kuusi osatekijää. Nämä osatekijät ovat sisäinen rauha, elämän hallinta, oikeudenmukaisuus, rakkaus, vastuullisuus ja mielekkyys. Pahoinvointia vuorostaan aiheuttavat edellä mainittujen vastakohtat (Ojanen 2009, 213). Hyvinvointia edistäviksi asioiksi Ojanen taas tiivistää tuloksellisen aktiivisuuden, muiden auttamisen ja tietoisuuden siitä, läheisyyden, itsekeskeisyyden hallinnan, asioiden oivaltamisen uudella tavalla ja toiselta saadun myötätunnon ja palautteen (Ojanen 2009, 212).

3.2 Kouluhyvinvoinnin- ja viihtyvyyden avaimet

Anna-Liisa Lämsä antaa näkökulmia nuorten koulukielteisyyteen teoksessaan "Mun on paha olla - Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin". Nuoren suhtautumista kouluun vaikuttaa koulu itse ainakin neljällä eri toimintatasolla: yhteisönä (loving), ympäristönä (doing), instituutiona (having) ja organisaationa (being) (Lämsä 2009, 34.)

Yhteisön osalta nuoreen vaikuttavat hänen suhteensa muihin oppilaisiin ja opettajiin, hänen asemansa ja yhteenkuuluvuuden tunteensa. Ympäristönä nuoreen vaikuttaa taas koulun yleisen oppimis- ja työskentely ympäristö itsessään. Kun kouluun suhtautumista pohditaan instituution kautta, puhutaan nuoren koulussa pärjäämisestä ja oppimisinnokkuudesta. Kun nuoren suhtautumista kouluun pohditaan itse kouluorganisaation kautta, puhutaan asioista, kuten koulun säännöt ja miten nuori niihin suhtautuu, sekä hänen kokemuksensa siitä, pystyykö hän vaikuttamaan koulun sisäisiin asioihin. Kun nuorten koulukielteisyyttä pohtii tämän mallin kautta, on sitä helpompi ymmärtää. Lämsä keräsi tutkimustietoa oppilaille ja opettajille tehdyn aine kirjoitusten ja haastattelujen perusteella, ja näiden pohjalta hän havaitsi, että keskeisiä kouluun suhtautumista määrittäviä tekijöitä olivat tavoitteiden asettelu, palautteen antaminen ja suhtautuminen erilaisuuteen (Lämsä 2009, 35-36.)

Syvennymme tarkemmin Lämsän näkemyksiin myöhemmin, mutta haluamme nostaa jo tässä vaiheessa toverisuhteiden merkityksen nuoren elämään ja kouluviihtyvyyteen. Useimmat ihmiset kaipaavat ympärilleen ystäviä ja haluavat kuulua sosiaalisiin verkostoihin. Ystävyysuhteiden tyypillisiä piirteitä ovat läheisyys, vastavuoroisuus, prososiaalinen käyttäytyminen (halu edistää toisen hyvinvointia), samankaltaisuus ja ystävyysuhteen kestävyys (Laine 2002, 163 –166.)

Nuorten väliset ystävyysuhteet ovat kiinteitä ja pysyviä. Näillä ystävyysuhteilla on myös suuri merkitys nuoren persoonallisuuden ja identiteetin kehitykselle. Nuoren läheiset ystävät tarjoavat myös usein vanhempia enemmän seuraa, luottamusta ja virikkeitä. Ystävyysuhteet

ovat myös tärkeitä sosiaalisten taitojen kehityksen kannalta. Koulu on paikka, jossa lapset ja nuoret viettävän suuren osan ajastaan toveriensa kanssa, eli kouluyhteisö on heille erittäin tärkeä, ystävien ja toverien löytämisen kannalta. (Laine 2002, 176 – 180).

Se, miten nuoret kokevat pystyvänsä vastaamaan itseensä koulussa kohdistuviin odotuksiin on tärkeää heidän koulusuhteensa kehittymisen kannalta. Nuoriin kohdistuvien odotusten tulisi kuitenkin yksilöllisiä, koska jokainen on oma yksilönsä etenkin alkuopetuksessa. Myöhemmin toki erot tasaantuvat, mutteivat koskaan katoa. Tästä erilaisuudesta riippuen jotkut kokevat koulun asettamat tehtävät liian helpoiksi ja toiset liian vaikeiksi. Alakoulutasolla etenkin odotusten liian helppona pitäminen voi johtaa toimettomuuteen tunneilla, koska usein huomio ohjautuu oppilaisiin, jotka tarvitsevat enemmän tukea. Alakoulun aikana lapsen kohdistuvia kehitystavoitteita ovat itsearvostuksen kehittyminen ja oppiminen toimimaan ikätovereidensa kanssa. Nämä ovat tärkeitä tavoitteita, etenkin myöhemmän koulumenestyksen ja -suhtautumisen kannalta (Lämsä 2009, 36–38.)

Voidaan myös pitää vääränä käsityksenä, että lapset ja nuoret haluavat selvitä koulusta helpolla. Tämän huomasi Lämsä opettajien kanssa käymiensä keskustelujen pohjalta, joissa vallitseva näkemys oli, että toimeton lapsi on levoton lapsi. Koulun tulisi siis asettaa lapsille ja nuorille heidän sen hetkisen taitotasonsa ylittäviä tehtäviä, ja seuraava tärkeä asia onkin, milaista palautetta lapsi tai nuori saa koululta (Lämsä 2009, 37–38.)

Muilta saama palaute on tärkeää lapsille ja nuorille läpi heidän kouluaikinsa. Koulussa saatu palaute jää nuorille mieleen ja vaikuttaa heidän suhtautumiseensa asioihin, läpi heidän elämänsä, etenkin voimakkaita tunteita herättäneet kokemukset jäävät vahvasti mieleen. Syytökset ja moitteet saavat oppilaan vain sulkemaan korvansa ja mikään näiden jälkeen tuleva ei enää tavoita häntä, vaan hän puolustautuu jo suoraan luovuttamalla, eikä edes halua yrittää. Heikko itsetunto on oppimisen tulosta (Lämsä 2009, 38–39).

Tulisi siis pyrkiä kehityssuuntautuneeseen palautteeseen. Tällainen palaute sisältää Lämsän mukaan kehuja ja huomioita siitä, mitä lapsi ja nuori jo osaa ja missä hän on onnistunut, missä hän ei tällä kertaa onnistunut, missä on vielä parannettavaa ja mitä tulisi tehdä tavoitteiden saavuttamiseksi. Aikuisten tulisi toimia nuorille ja lapsille peileinä, joista he voivat peilata, mitä heistä voi tulla. Aikuinen voi kuitenkin joissain tapauksissa olla kuin ”rikkinäinen tai kuvaa vääristävä peili”, joka ei näytä nuorelle täyttä kuvaa itsestään. Voidaan myös puhua odotusansoista. Nämä ovat tilanteita, joissa nuoreen asetetut odotukset ei kohtaa hänen tarpeidensa kanssa. Odotukset voivat olla, joko yksinomaan kielteisiä tai vain yksinkertaisesti liian korkeita. (Lämsä 2009, 40–41.)

Palaute muodostaa nuorelle kuvan itsestään oppijana. Toimiva palaute antaa ennen kaikkea toivoa tulevasta ja omista mahdollisuuksista. Aikuisten tärkein tehtävä nuoren elämässä on toivon luominen ja sen vahvistaminen. Nuoren elämässä toivo on eteenpäin vievä voima, joka ilmenee ennen kaikkea tulevaisuuteen liittyvien odotusten ja haasteiden asettamisessa ja toivona paremmasta (Lämsä 2009, 41–42, 223–224.)

Ihmiset ovat erilaisia, ja koulussakin on useita erilaisia oppilastyyppejä, joista kerromme myöhemmin tarkemmin. Koulussa eroja oppilaiden välillä näkyy muun muassa tietotaitotassossa, oppimis- ja ajattelutyylissä, sekä temperamentissa. Ihmiset oppivat eritavoilla. Jotkut oppivat kuulemalla, toiset taas muun muassa näkemällä. Toiset hahmottavat helposti suurempia kokonaisuuksia, kun taas toiset eivät. Jotkut työskentelevät sujuvasti suuremmissa ryhmissä, jotkut vuorostaan yksin (Lämsä 2009, 42.)

Huomiota on myös annettava lapsen tai nuoren temperamentille. Liisa Keltikangas-Järvinen pohtii teoksessaan ”Temperamentti ja koulumenestys 2006”, temperamentin merkitystä koulumaailmassa. Keltikangas-Järvisen mukaan temperamentille on psykologiassa useita määritelmiä, voidaan kuitenkin puhua ja ajatella, että kaikilla teorioilla on temperamentille yhteiskäsitys. Temperamentilla tarkoitetaan ihmisen kohtalaisen pysyviä ja synnynnäisiä taipumuksia toimia ja reagoida eritilanteissa (Keltikangas-Järvinen 2006, 22–23). Temperamentti

myös koostuu useista eri piirteistä. Voidaan ajatella, että ihmisellä on useita eri piirteitä, ja temperamentti muodostuu eniten hallitsevista ja puuttuvista piirteistä. Vaikka temperamentti kuvataan yksittäisten piirteiden kautta, on tärkeää myös hahmottaa näiden piirteiden muodostamat kokonaisuudet ja miten ne vaikuttavat toisiinsa. Eri piirteet muodostavat erilaisia yhdistelmiä ja nämä yhdistelmät muodostavat ihmisen yksilöllisyyden (Keltikangas-Järvinen 2006, 25–26, 28).

Koulumaailmassa temperamentti säätelee sitä, millainen vuorovaikutussuhde oppilaan ja opettajan välille muodostuu sekä millaisia kokemuksia oppilas saa kouluympäristöstä. Luokkatilanteessa temperamenttien erot tulevat selvästi näkyviin, sillä kaikki oppilaat eivät esimerkiksi ole yhtä alttiita opettajan ja muiden oppilaiden kritiikille, kuin toiset. Opettajan onkin tärkeää huomioida ja ymmärtää, millainen kunkin oppilaan temperamentti on, ja hyväksyä se. Sekä pyrkiä antamaan oppilaille tehtäviä, joissa jokaisella olisi mahdollisuus tuoda omat vahvuutensa esille. Edellä mainittu lisää edesauttaa myös erilaisuuden hyväksymistä luokassa (Lämsä 2009, 42–43).

Keltikangas-Järvinen kirjoittaa, että on kuitenkin tärkeä muistaa, että temperamentti ei ole yhteydessä älykkyyteen tai motivaatioon, eikä se vaikuta suoraan koulumenestykseen (Keltikangas-Järvinen 2006, 60–61.) On kuitenkin temperamenttipiirteitä, jotka vaikuttavat koulumenestykseen ja käytökseen koulussa. Näitä piirteitä Keltikangas-Järvinen mainitsee olevan muun muassa sensitiivisyys, aktiivisuus, joustavuus, sinnikkyys, häirittävyys, ennustettavuus ja intensiivisyys (Keltikangas-Järvinen, 2006).

Eri temperamenttipiirteiden perusteella oppilaat voidaan jakaa neljään eri ryhmään: sopeutujiin, vetäytyjiin, menestyjiin ja vastustajiin (Lämsä 2009, 44.) Tällainen jako ja luokittelu kuulostaa minun mielestäni kieltämättä julmalta ja on suoranaista ihmisten lokerointia. Edellä mainitun luokittelun avulla opettajan on kuitenkin helpompi tunnistaa oppilaiden tarpeet ja edetä opetuksessaan oppilaan tarpeen mukaisesti. Riskinä voi kuitenkin olla liiallinenkin lokerointi (Lämsä 2009, 44). Oppilaan kuuluminen tiettyyn ryhmään, ei myöskään

tarkoita, että hän on aina kuulunut siihen tai että hän tulee aina kuulumaan. Jotkin oppilaat voivat myös kuulua useaan ryhmään samanaikaisesti (Lämsä 2009, 52–53.)

Sopeutujat ovat oppilaita, jotka täyttävät heihin kohdistuvat odotukset oppimisen ja käyttäytymisen suhteen, ainakin melkein. Sopeutujat eivät kuitenkaan pidä vaikutusmahdollisuuttaan koulussa suurina, eivätkä ole kiinnostuneitakaan vaikuttamaan asioihin. Koulu on sopeutujien mielestä siedettävä paikka, joka vaikuttaa heidän tulevaisuuteensa, mutta he eivät välttämättä kuitenkaan pidä koulusta. Liiallisellakin sopeutumisella ja mukautumisella muiden odotuksiin on kuitenkin myös omat riskinsä muun muassa jatko-opintoja suunniteltaessa (Lämsä 2009, 46–47.)

Menestyjillä on selvä suunnitella tulevaisuudellensa ja koulu on heille etappi matkalla kohti tätä tavoitetta. Tavoite voi tullut esimerkiksi harrastusten kautta tai lähiympäristön vaikutuksesta. Menestyjällä voikin olla haastava tilanne edessään, jos hänen unelmansa ei täytykään, ja tässä tilanteessa jaksamisen kannalta onkin tärkeää, miten menestyjä pystyy luopumaan ja vaihtamaan suunnitelmiaan. Myös menestyjillä esiintyvä perfektionismi voi olla ongelmallista ja kuormittaa heitä. Usein menestyjät ovat valmiita tekemään töitä suunnitelmiansa saavuttamiseksi. Menestyjät voivat esittää kritiikkiä koulua ja opetusta kohtaa ja haluavat olla vaikuttamassa kouluun oppimisympäristönä, sekä uskovat mahdollisuuksiinsa vaikuttaa (Lämsä 2009, 44–46.)

Jokaisesta koulusta löytyy myös vastustajia, jotka eivät tunnu tulevan toimeen opettajien tai koulunsääntöjen kanssa. Vastustajat ovat oppilaita, joita opettajat pitävät (usein syystäkin) häirikköinä ja pahantekijöinä luokassa ja koulussa. Itsensä vastustajat vuorostaan näkevät leimattuina syntipukkeina. Vastustajien vaikutusmahdollisuudet koulun asioihin voivat olla vähäiset, koska usein opettajat voivat suhtautua heidän ehdotuksiinsa ja pyyntöihinsä varauksella. Saamansa negatiivisen palautteen vuoksi vastustajat usein itsekin suhtautuvat kouluun negatiivisesti eivätkä koe, että koululla on heille ja heidän tulevaisuudelleen juuriakaan mitään annettavaa. Välillä heidän tulevaisuuden suunnitelmiansakin saattavat olla

puutteellisia. Ne perustuvat vahvasti heidän kiinnostuksen kohteisiinsa ja harrastuksiinsa, mutta eivät aina realistisesti. Luokkatilanteessa vastustajat voivat toimia provosoivasti ja heihin voi olla vaikea saada yhteyttä. On kuitenkin tärkeä muistaa, että luokkatilanteessa opettajan on tärkeää osoittaa huomiota myös vastustajille, vaikka heidän keinonsa huomion saamiseksi eivät olekaan parhaat mahdolliset (Lämsä 2009, 47–49.)

Vetäytyjät ovat oppilaita, jotka eivät usko mahdollisuuksiinsa menestyä tai vaikuttaa koulussa. Tähän ryhmään kuuluu usein koulussa heikosti menestyviä ja kiusattuja lapsia ja nuoria. Jatkuvat epäonnistumisen tuntemukset ovat vaikuttaneet vahvasti vetäytyjien itsetuntoon, joka heillä usein onkin heikko. Vahva usko epäonnistumiseen toimii vetäytyjillä usein itsensä toteuttavana ennusteena; jos ei ole uskoa, että voi menestyä esimerkiksi jossain oppiaineessa, ei myöskään tee töitä sen eteen, ja kun menestys kyseisessä oppiaineessa on sitten huonoa, selitetään tämä huono menestys kykyjen puutteella, ja tämä heikentää jo valmiiksi matalaa itsetuntoa. Vetäytyjien itselleen antama palaute on usein myös hyvin kielteistä; vaikka heillä olisi onnistumisen kokemuksia, he saattavat selittää ne itselleen tavoilla, jotka kääntävät positiiviset kokemukset negatiivisiksi (Lämsä 2009, 50–51.)

3.3 Koulukiusaaminen kouluviihtyvyyttä nakertamassa

THL:n vuonna 2019 julkaisemaan kouluterveyskyselyyn vastasi 86 306 kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaista nuorta. Vastaajista 2,7 % ilmoitti joutuvansa kiusaamisen kohteeksi useita kertoja viikossa ja peräti 19,2 % ilmoitti joutuneensa jonkinlaisen kiusaamisen kohteeksi, mutta ei kuitenkaan viikoittain. Prosenttiosuudet saattavat vaikuttaa joidenkin silmiin pieniltä, etenkin kun vastaajista 75,3 % ilmoitti, että heitä ei kiusata laisinkaan. Koulukiusaaminen on suuria ja pitkäaikaisia vaikutuksia yksilön hyvinvoinnille. Traumaattiset kokemukset voivat säilyä nimittäin aikuisuuteen asti. Koulukiusaaminen vaikuttaa suorasti kouluviihtyvyyteen ja nuorten koulumotivaatioon. Koulukiusaamisen on todettu aiheuttavan kiusatulle monenlaisia psyykkisiä häiriöitä, kuten masennusta ja ahdistuneisuutta (THL 2019.)

Kyselyyn vastanneista 3 % ilmoitti osallistuvansa kiusaamiseen ainakin kerran viikossa. Joillekin nuorille toisten kiusaaminen on päivittäistä toimintaa. Tämä on hälyttävää, sillä kiusaajalle saattaa muodostua luulo, että hän voi jatkaa toimintaansa ilman rangaistusta ja uhkaa kiinnijäämisestä. Kiusaaja saattaa myös uskoa, että saa kiusaamisella huomiota ja valtaa ryhmässä (THL 2019.)

Kiusaaminen on hyvinvoinnin tavoin monimuotoinen ilmiö ja moni kokee ja käsittää kiusaamisen eritavoilla. Tiivistetysti kiusaamisen voidaan ajatella tarkoittavan tiettyyn henkilöön kohdistuvaa jatkuvaa kielteistä käyttäytymistä ja voiman käyttöä (Lämsä 2009, 59.) Kiusaaja pyrkii löytämään kohteestaan jonkin piirteen tai asian, joka erottaa hänet muista. Usein tällaiseksi piirteeksi tai asiaksi käy lähes tulkoon mikä vain pienikin eroavaisuus. Syynä voivat olla myös kiusaajan omat pelot ja ennakkoluulot. Kiusaamisen perimmäinen syy voi olla myös kiusaajan oman aseman vahvistaminen ryhmässä. (Lämsä 2009, 60). Kouluoloissa kiusaaminen voi myös alkaa pienistä ja mitättömän tuntuisista asioista kuten opettajan antamasta varomattomasta kielteisestä palautteesta (Lämsä 2009, 64.)

Kiusaaminen ei myöskään ole usein vain suoraa ja fyysistä, vaan enemmänkin epäsuoraa huomaamatonta toimintaa, kuten ryhmän ulkopuolelle sulkemista. Eristäminen sosiaalisten piirien ulkopuolelle monessa tapauksessa pahentaa jo tapahtuvaa kiusaamista, koska nyt kiusatun on vaikeampi saada ystäviä puolustamaan häntä. Epäsuoraan kiusaamiseen osallistuvat eivät aina edes huomaa osallistuvansa kiusaamiseen. (Lämsä 2009, 61). Koulukiusaaminen on myös osittain sidonnainen ilmiö; pojille on yleisempää suora ja fyysinen kiusaaminen, kun taas tytöille yleisempää on epäsuora ja huomaamaton kiusaaminen, tosin sukupuoli-sidonnaisuus on nykyään vähentynyt (Lämsä 2009, 63.) Tiivistetysti voidaan siis sanoa, että kiusaamista voi olla niin suoraa kuin epäsuoraakin, sekä fyysistä, henkistä että sosiaalista

Kouluissa kiusaamista tapahtuu usein tilanteissa, joissa opettaja ei ole suoraan läsnä valvomassa. Tällaisia tilanteita ovat muun muassa väli- ja ruokatunnit. Oppitunneilla kiusaamista

tapahuu usein kädentaitojen tunneilla sekä liikuntatunneilla. Epäsuuraa kiusaamista voi kuitenkin esiintyä millä vain oppitunnilla. Koulussa tapahtuva kiusaaminen voi myös jatkua kouluajan ulkopuolella esimerkiksi kiusaamisena verkossa, joka onkin nykyään yleistyvä kiusaamisenmuoto, esimerkiksi anonyymiytensä vuoksi (Lämsä 2009, 65). Internetissä tapahtuvan kiusaamisen voidaan mieltään yleisesti pitävän sisällään vain sanallisen kiusaamisen muotoja, mutta se voi joissakin tapauksissa käsittää myös esimerkiksi sosiaalisten medioiden sisäisten ryhmien ulkopuolelle jättämistä (Laitila & Setälä 2016, 12.)

Osallisuudentunne tai pikemminkin sen puuttuminen ja koulukiusaaminen tuntuvat olevan jollain tavalla kytköksissä. Terveysten- ja hyvinvoinninlaitoksen tutkimuksissa on todettu, että sekä koulukiusaajilla että -kiusatuilla on havaittu olevan matalammat osallisuuden kokemukset kuin muilla oppilailta; he kokevat, etteivät pysty vaikuttamaan kouluyhteisössä. Etenkin kiusatuilla osallisuuden kokemukset olivat hyvin vähäiset (THL 2019).

Koulukiusaamiselle on haettu ja myös löydetty syitä niin yksilön, ryhmän kuin koko koulun tasolta. Se, mistä kiusaamisen uskotaan johtuvan vaikuttaa olennaisesti siihen, miten kiusaamiseen milloinkin puututaan. Tärkeää onkin tiedostaa koulukiusaamiseen johtavien syiden moninaisuus (Salmivalli 2010, 38).

Kun kiusaamiseen haetaan syitä yksilötasolta, pohditaan ensisijaisesti kiusaamisen kohteeksi joutuneen ominaisuuksia ja persoonallisuuden piirteitä. Vaikka kiusatuksi voi joutua kuka vain, on kuitenkin tekijöitä, jotka lisäävät sen riskiä. Tällaisia tekijöitä ovat muun muassa poikkeavat ruumiilliset piirteet, tietynlaiset temperamentit ja etninen tausta. Kiusaajat vuorostaan, etenkin nykytutkimusten valossa, voivat olla hyvinkin laskelmoivia, manipuloivia ja valtaa tavoittelevia. Edellä mainittu näkemys poikkeaa suuresti perinteisestä näkemyksestä aggressiivisesta häiriköstä, jollaisena kiusaajat nähtiin, vaikka ei tämäkään käsitys täysin väärä ole (Salmivalli 2010, 39–40).

Kun kiusaamista tarkastellaan ryhmäilmionä, kiinnitetään huomiota erityisesti siihen, miten ryhmässä suhtaudutaan kiusaamiseen ja mitkä tekijät luokassa mahdollistavat kiusaamisen jatkumisen. Vaikka kiusaaminen ei olisikaan hyväksyttävää ryhmässä, jotkin ryhmän sisäiset roolit vahvistavat kiusaamisen kierrettä. Kiusaamistilanteissa ryhmässä on jokaisella oma roolinsa. Nämä roolit ovat kiusattu, kiusaaja, apuri, kannustaja, puolustaja ja hiljainen hyväksyjä. Myöskin ryhmän sisäiset normit saattavat edistää kiusaamista. Usein kiusaaminen laitetaan myös huonon luokkailmapiirin syyksi, vaikka harvemmin näin kuitenkaan on, ja harvemmin myös pelkän luokan ilmapiirin kohottaminen ratkaisee kiusaamisen ongelmaa (Salmivalli 2010, 43–46)

Itse koulun vaikutusta kiusaamiseen on tutkittu hyvin vähän, vaikka koulujen välillä on selviä eroja kiusaamisen esiintymisessä. Koulutason tekijöitä voidaan pohtia niin fyysisen ympäristön (esimerkiksi koulun koko) kuin kouluilmapiirin ja –kulttuurin kautta. Näistä koulun fyysistä ympäristöä on tutkittu enemmän, vaikka kouluilmapiirin on todettu vaikuttavan kiusaamiseen merkittävästi (Salmivalli 48–49).

Lähtökohtana kiusaamisen vähenemiselle on rehellinen ongelman tiedostaminen ja myöntäminen. Kouluissa henkilökunnalla voi usein olla aivan erilainen käsitys kiusaamisesta kuin oppilailla. Hyvä tapa saada tietoa koulun kiusaamistilanteesta on kiusaamiskysely. Joissakin kouluissa on myös otettu käyttöön kiusaamisen vastaisia työryhmiä. Näiden koulujen kiusaamistapaukset siirretään suoraan työryhmälle yksittäisten opettajien sijaan, ja tämä takaa sen, että kiusaamistapaukset tulevat varmemmin ja systemaattisemmin selvitetyiksi (Salmivalli, 55–58).

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vuonna 2019 julkaiseman ”Turvallinen seurakunta” julkaisun mukaan seurakunnan ja sen kaiken toiminnan lähtökohtana tulisi olla turvallisuus. Turvallisuudella tässä tarkoitetaan niin psyykkistä, fyysistä kuin sosiaalista turvallisuutta. Turvallisuus kietoutuu myös kaikkiin kirkon suurimpiin arvoihin: uskoon, toivoon ja rakkauteen. Kaiken seurakunnan tarjoaman toiminnan tulee siis olla kiusaamisvapaata tämän

perusteella. Seurakunta pyrkii vähentämään kiusaamista niin rohkaisemalla hyvään käytökseen kuin myös puuttumalla ja puhumalla kiusaamisesta avoimesti. EVL mainitsee myös julkaisussaan koulumaailmaan soveltuvan ja hyvin toimintansa osoittaneen Vastuunportaattimallin, jonka tarkoituksena on ohjata nuorta ottamaan vastuuta teoistaan (Turvallinen seurakunta 2019, 6 & 40).

Turvallisuus onkin avainasemassa hyvinvoinnista puhuttaessa. Ojanen kirjoittaa ihmisen keuvan turvallisessa ympäristössä enemmän myönteisiä kuin kielteisiä tunteita. Turvaton ympäristö vuorostaan heikentää hyvinvointia, sillä uhatuksi joutunut, pelokas ihminen ei voi olla onnellinen (Ojanen 2009, 206).

3.4 Miten seurakunta voisi vaikuttaa kouluhyvinvointiin ja -viihtyvyyteen?

Kun nyt tiedämme, millaisia asioita kouluhyvinvointi ja -viihtyvyys pitävät sisällään ja millaisiin asioihin työntekijän tulisi kiinnittää huomiota, on aika pohtia, miten seurakunnan työntekijä voi vaikuttaa osaltaan kouluhyvinvointiin ja -viihtyvyyteen. Koulun ja seurakunnan välillä voi olla hyvinkin monimuotoista yhteistyötä, joka mahdollistaa sen, että seurakunnan työntekijä voi viettää aikaa oppilaiden parissa. Tulemme tässä kappaleessa mainitsemaan paljon erilaisia kouluhyvinvointia ja -viihtyvyyttä tukevia toimintoja, joita seurakunnan työntekijä voi koulun kanssa yhteistyössä järjestää. Toiminnot ja niiden ohjeistukset on poimittu Sanna Yli-koski-Mustosen kirjasta ”Yhteistyötä koreittain 2019”.

Hyviä esimerkkejä seurakunnan ja koulun välisestä yhteistyöstä, jotka mahdollistavat oppilaiden kohtaamisen kouluaikana, ovat esimerkiksi koulupäivystys ja välituntitoiminta. Koulupäivystyksessä seurakunnan työntekijä sekä mahdolliset vapaaehtoiset kohtaavat oppilaita koulupäivän aikana sen alussa, lopussa tai välitunneilla. Koulupäivystyksen yhteydessä nuorisohjaaja voi myös keskustella koulunhenkilökunnan kanssa heidän omista havainnois-

taan. Koulupäivystyksen ja sen pohjalta luotojen toimintojen ideana on, että oppilaat tapaa-
vat ja kohtaavat koulupäivänsä aikana muitakin aikuisia kuin vain koulun henkilökuntaa
(Yli-koski-Mustonen 2019, 164–165.) Joidenkin lasten ja nuorten voi olla myös helpompi pu-
hua asioistaan jollekin ”ulkopuoleiselle”.

Välitunnit ovat loistava paikka tavoittaa kaikki koulun oppilaat samanaikaisesti. Tarkkasil-
mäinen työntekijä havaitsee välitunneilla oppilaiden väliä kohtaamisia ja mahdollisesti myös
tapauksia, jotka vaativat puuttumista. Ulkopuoleinen havaitsee kiusaamis- ja häiriötilanteet
välitunneilla helpommin kuin esimerkiksi koulun välituntivalvojat.

4 SEURAKUNNAN JA KOULUN YHTEISTYÖ

Koululaitokset ovat kautta aikain olleet seurakuntien suurimpia yhteistyökumppaneita. Seurakunnan on tärkeää nuorille toimintaa suunnitellessaan ottaa huomioon, mihin aikaan ja missä toimintaa tulisi järjestää, jotta se tavoittaa mahdollisimman suuren joukon. Toimintaa ei ole järkeä toteuttaa tai edes suunnitella, jos se ei vastaa ihmisten ”luonnollisia polkuja”, eli ei tavoita heitä siellä missä he viettävät valtaosan ajastaan. (Köykkä 2014, 63.) Edellä mainitun valossa koulu kuulostaa täydelliseltä paikalta suunnitella nuorille toimintaa ja kohdata heitä heille tutussa ympäristössä.

Seurakunnan ja koulun yhteistyö on siis tärkeää ja siihen on todellakin syytä panostaa, etenkin nykypäivänä, kun suurta keskustelua on herännyt uskonnon asemasta opetuksessa ja muussakin koulun toiminnassa. Seurakunta ja koulu tekevätkin tiiviisti yhteistyötä, oli kyse sitten kirkollisten juhlien ja tapahtumien järjestämisestä, kriisiavusta tai vaikka tarvittavasta ryhmäytyksestä. Edellä mainitut yhteistyön muodot ovat tärkeitä ja oikein toteutettuina antavat hyvät lähtökohdat syvemmällekin yhteistyölle. (Hakkarainen & Pihkala 2012, 5.) Milaista on sitten toimiva ja oikein toteutettu yhteistyö ja miten sen on toteutettavissa?

Toimivan ohjeistuksen yhteistyöhön antaa neljän kumppanuuden korin malli. Kun tarkastelemme neljän korin mallia tarkemmin, huomaamme, että seurakunnan tarjoama välituntitoiminta ei tuntuisioikein kuuluvan mihinkään koreista. Neljännen korin sisältöön kuitenkin kuuluvat muun muassa kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen sekä tasavertaiseen kumppanuuteen pyrkiminen (). Kumppanuuden koreista tulemme kertomaan enemmän myöhemmin.

Koulujen kanssa tehtävään yhteistyöhön tulee kuitenkin lähteä koululähtöisesti ja koulu-yhteistyötä vastaavien työntekijöiden tulisi tutustua koulun toimintaan ja maailmaan. Jokaisella työntekijällä on varmasti pinttyneitä käsityksiä ja kokemuksia omilta kouluajoiltaan, joiden

perusteella he lähestyvät kouluyhteistyötä ja –toimintaa. Pinttyneistä ajatuksista eroon pääseminen on tärkeää, ja tämänkin vuoksi koulumaailmaan tutustuminen on tärkeää toimivan yhteistyön kannalta (Hakkarainen & Pihlaja 2012, 47.)

Yhteistyötä suunniteltaessa ja ylläpidettäessä on myös tärkeää huomioida mahdolliset riskit ja yhteistyön esteet. Näitä esteitä voivat olla ulkopuolinen arviointi, toimintakulttuurien erilaisuus, salassapito velvollisuudet, aikapula, lyhyet työsuhteet sekä päätöksen teon ongelmat. (Talvio 2005, 282–285.)

4.1 Yhteistyön neljä koria

Neljän korin malli antaa ohjeistuksen toimivan seurakunnan ja koululaitosten väliselle yhteistyölle. Kuten aiemmin kirjoitimme, esimerkiksi välituntityötä on vaikea sijoittaa vain yhteen koriin, ja lisäksi neljän korin mallia on mielestämme järkevintä käydä läpi kokonaisuutena. Tämän vuoksi tulemme käymään läpi korimallin kaikki neljä koria: mitä ne sisältävät, millaisia ohjeistuksia niissä on ja miten näitä ohjeistuksia voisi soveltaa molemmin puolin toimivan ja kannattavan yhteistyön saavuttamiseksi.

Ensimmäinen kori pitää sisällään asioita, jotka liittyvät yleissivistävään opetukseen. Opettaja on usein mukana tämän korin toiminnoissa, ja toiminta tulee suunnitella kaikille sopivaksi maailmankatsomuksesta riippumatta. Ensimmäisen korin toimintojen tulee olla koulujen opetussuunnitelmien mukaisia, joten näihin toimintoihin ei luonnollisesti kuulu uskonnon harjoittamista. Seurakunta voi tarjota fyysisiä, sosiaalisia ja virtuaalisia oppimisympäristöjä koululaitosten käyttöön opetuksen tueksi. Tämän ohella seurakunnan työntekijä on myös oman alansa asiantuntija ja tätä kautta hän voi olla osana esimerkiksi peruskoulun uskonnon opetusta. Ensimmäisen korin mukaisia toimintamuotoja ovat esimerkiksi seurakunnan tiloihin, kuten kirkkoon järjestetyt retket ja oppituntivierailut (Yli-koski-Mustonen 2019, 29–31.)

Toisessa korissa käsitellään seurakunnan ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä perinteisissä juhlissa. Yleisiä kouluissa vietettäviä juhlia ovat kevät- ja joulujuhla sekä itsenäisyyspäivän juhla. On tärkeää muistaa, että oppilaitosten juhlat ja niiden sisältö ovat oppilaitosten päätettävissä, vaikka ne liittyisivätkin kirkkovuoden juhlapäiviin. Näissä juhlissa seurakunnan työntekijä on usein kutsuvieraan ominaisuudessa. Oppilaitosten juhliin tulisi myös jokaisen pystyä osallistumaan; ne ovat osa opetussuunnitelmaa ja pyrkivät opettamaan kulttuurista. Esimerkiksi joulu-evankeliumin lukeminen joulujuhlissa voidaan katoa osaksi suomalaista juhlakulttuuria. Kyseessä ei siis ole uskonnon harjoittaminen vaan kulttuurin siirtäminen sukupolvelta toiselle. Juhliin voi myös liittyä yksittäinen virsi tai hengellinen laulu. On kuitenkin tärkeää muistaa, että perinteisiä juhlia suunniteltaessa tulee huomioida myös vähemmistöt. Haastavaa onkin, miten enemmistö ja vähemmistö pystytään yhdistämään niin, että yhteisistä juhlista voidaan luoda toimiva pedagoginen tilaisuus. (Yli-koski-Mustonen 2019, 104–105.)

Kolmannessa korissa puhutaan uskonnollisista tilaisuuksista, jotka nekin ovat osa oppilaitoksen ja koulun välistä yhteistyötä. Tämän korin tyypillisiä yhteistyötapahtumia ovat muun muassa joulukirkko ja seurakunnan päivänavaukset. Toisin kuin aiempien korien yhteistyötapahtumat, tämän korin toiminnot voivat sisältää uskonnon opetusta. Tämän vuoksi tämän korin tilaisuudet ovat nuorille ja lapsille vapaaehtoisia ja niiden hengellisestä luonteesta tulee ilmoittaa heidän huoltajilleen jo hyvissä ajoin ja tapahtumiin osallistutaan huoltajan luvalla. Toisen asteen opiskelijat saavat tietenkin päättää itse osallistumisestaan. Opetushallituksen ohjeistuksen mukaan ketään ei myöskään voi velvoittaa osallistumaan tapahtumiin, vaikka kuuluisikin kyseiseen uskonnolliseen yhteisöön (Yli-koski-Mustonen 2019, 114–115.)

Neljännessä korissa käsitellään sitä, miten seurakunta voi olla mukana tarjoamassa monenlaista ennaltaehkäisevää toimintaa lapsille, nuorille, perheille ja oppilaitoksille ja niiden henkilökunnalle. Ryhmätyökset, välituntitoiminta ja koulupäivystys ovat olennaisia tämän korin toimintoja (Yli-koski-Mustonen 2019, 138.) Tämä kori siis käsittelee vahvasti myös tämän

opinnäytetyön asioita. Erityisesti neljäs kori antaa työntekijälle paljon pelivaraa ja mahdollisuuksia toteuttaa itseään ja käyttää vahvuuksiaan.

Neljäs kori pitää sisällään kaikenlaista toimintaa ja toimintoja tukioppilaskoulutuksesta, kriisiapuun ja ryhmäytyksestä koulun henkilökunnan virkistystoimintaan. Neljäs kori kattaa laajan kokonaisuuden ja siihen kuuluvat ”palvelut” toimivat usein ovenavaajina ja yhteistyön vahvistajina oppilaitosten kanssa. Hyvin totutettu välituntitoiminta voi siis parhaassa tilanteessa tuoda monimuotoisempaa yhteistyötä seurakuntien ja oppilaitosten välille.

Toimiva ja hyvin toteutettu kriisityö ja sen tarjoaminen myös toimia oven avaajana syvempään yhteistyöhön. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ”Turvallinen seurakunta”- julkaisussa vuonna 2019 annetaan hyvät ohjeet kriisitilanteessa käytettävään ”tehostettuun nuorisotyöhön”. Tehostetun nuorisotyön tarkoitus on tavoittaa ja tukea kaikkia niitä nuoria, joita kriisi on koskettanut ja jotka kokevat tarvitsevansa tukea. Edellä mainitulla tarkoitetaan käytännön keinoja kuten nuorisotilojen pidempiä aukioloaikoja ja keskustelutilaisuuksia. Kyseessä on monialaista yhteistyötä, joka takaa, että jokainen nuori pystyy kohtaamaan turvallissa paikassa turvallisen aikuisen (Turvallinen seurakunta 2019, 28).

4.2 Seurakunnan koulunuorisotyö

Kun puhutaan koulunuorisotyöstä, on tärkeää määritellä, mitä sillä tarkoitetaan ja miten se eroaa muusta nuorisotyöstä koululla. Koulunuorisotyössä työntekijä on olennainen osa koulun arkea. Hän ei ole vain vierailemassa silloin tällöin, vaan hän kuuluu koulun henkilökuntaan ja hänen työtehtäviinsä kuuluvat yleisesti koulun yleisenilmapiirin parantaminen ja siihen liittyvät työmenetelmät (Koulunuorisotyön käsikirja, 2016). Koulunuorisotyö on kohtalaisen uusi käsite.

Peruskoulun aikana melkein jokainen koululainen Suomessa viettää noin kolmekymmentä tuntia seurakunnan työntekijän kanssa. Kaiken tämän mahdollistaa seurakunnan vastuulla olevat aamunavaukset ja kouluvierailut. Koulu on työntekijälle haastava ympäristö, koska kouluissa on paljon eri-ikäisiä. Jokainen tunti, jonka pystyy käyttämään koulussa oppilaiden kohtaamiseen, on kuitenkin tärkeä ja sitä ei saa vähätellä (Luodeslampi & Karjalainen 2005, 119.) Koskaan ei saa olettaa, että voi vain mennä kouluille pitämään aamunavauksia. Kouluihin pitää luoda yhteys ja saada myös lupa aamun avauksiin. Rehtori on vastuussa kaikesta toiminnasta koulussa. Joten suhteen luominen kannattaa aloittaa rehtorista ja tutustua opettajiin.

Kouluyhteistyö on todella hedelmällistä, jos sitä lähestyy oikein. Hyvä käytäntö on esimerkiksi osallistaa nuoria jumalanpalveluksien järjestämiseen. Todella yleistynyt yhteistyömuoto on leirikoulut. Näissä pyritään aina toteuttamaan opetussuunnitelmaa parhaan mukaan. Seurakunta taas voi tarjota tähän leiriosaamistaan. Tämä varmistaa sen, että molemmat osapuolet ovat täysipainoisesti mukana ja toinen ei joudu tekemään enemmän töitä kuin toinen. (Luodeslampi & Karjalainen 2005, 120–121.)

5 PERUSTELUT TOIMINNALLISELLE OSUDELLE

Kun pidetään välituntitoimintaa, saadaan päivään toiminnallinen hetki. Tällaisilla hetkillä saadaan aktivoitua nuoria tekemään välituntisin jotain. Samalla kun nuorisotyöntekijä tulee pitämään näitä hetkiä, on nuorilla mahdollisuus jutella aikuisen kanssa ja tulla tutuksi. Koulu työ tuntuu välillä raatamiselta, joten tällaiseen toimintaan osallistuminen katkaisee tämän jatkumon ja nuoret saavat pitää hauskaa vähän aikaa (Kiilakoski, 124–125.)

THL:n Kouluterveyskyselyn mukaan peräti 37,3 % ei halua minkäänlaista ohjattua välituntitoimintaa. THL:n kysely osoittaa, että nuorilla ei ole kiinnostusta ohjattuun toimintaan. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos, 2019.) Tämä asia pitää muuttaa. Välitunnin koko idea menee hukkaan, jos nuoret käyttävät sen ruutua tuijotellessa tai seisten nurkassa tekemättä mitään. Kun välitunnilla tehdään jotain, mikä saa veren kiertämään ja nuoret liikkumaan vähän, ovat aivot paljon aktivoituneemmat ottamaan tietoa vastaan. Samalla kun he tekevät jotain välitunnilla, tutumisesta uusiin ihmisiin tulee paljon helpompaa ja näin luodaan uusia tuttavuuksia.

Ohjattu välituntitoiminta saatetaan usein yläkouluissa nähdä nolona leikkimisenä, johon saattaa liittyä itsensä nolaamista. Onkin surullista, miten leikki käsitetään nolona ja pienille lapsille suunnattuna toimintana, vaikka sillä on monia positiivisia vaikutuksia myös vanhemmalle väestölle. Koulumaailmassa leikit ja pelit tarjoavat turvallisen ja luovan oppimisympäristön, joka perustaitojen opetuksen lisäksi tukee myös nuorten ja lasten yhteistyö ja vuorovaikutustaitoja (Aurava).

5.1 Liikuntatoiminta

Liikunnalla on aina ollut positiivinen vaikutus meidän elämäämme, ja nämä vaikutukset ovat niin fyysisiä kuin psyykkisiä. Liikunta muun muassa kohentaa mielialaa, parantaa unta ja ehkäisee stressiä sekä muita sairauksia. Nuorille liikunta on myös tärkeää sosiaalisen vuorovaikutuksen vuoksi. UKK-instituutin sivujen mukaan lapset ja nuoret tarvitsevat päivässä ainakin 1½- tuntia liikuntaa, josta puolet tulisi olla reipasta (UKK- instituutti 2020.)

Liikunnallinen toiminta ei kuitenkaan ole kaikille osallistujille mahdollisesti mieleistä ja usein kilpailuhenkisemmät oppilaat saattavat loistaa näissä toiminnoissa. Edellä mainittu saattaa estää vähemmän kilpailuhenkisiä ja urheilullisia oppilaita osallistumasta.

Liikunnallisia toimintoja välituntipaketissamme olivat Pokemon-suunnistus, pallopelit, ristinolla ja jooga. Valtaosa näistä on matalan kynnyksen toimintaa, johon voi osallistua ryhmänä, pareittain tai yksinkin (LIITE 1).

5.2 Tietosivat

Välituntitoiminnan ei tietenkään tarvitse aina olla liikunnallista. Nuorten- ja lasten maailmaa lähelle viedyt visat ja kisat ovat hyvä keino edistää heidän tietämystään heitä koskevista asioista. Esimerkiksi kesätöitä ja niiden hakemista käsittelevä tietovisa antaa nuorelle mukavasti leikin ja kisailun kautta tietoa häntä koskevasta asiasta, joita hän ei suoraan uskaltaisi tai kehittäisi kysyä vanhemmiltaan, opettajiltaan tai ystäviltään. Nykyisin tietovisoja on myös erityisen helppo toteuttaa erilaisten verkkopalvelujen kuten Kahootin kautta tai sitten vain yksinkertaisesti paperilapuilla. Tietovisat ovat myös hyvin matalankynnyksen toimintaa, johon jokainen pystyy osallistumaan anonyymisti tai olla täysin osallistumatta myöskin huomiota herättämättä.

5.3 Luovuutta ja itseilmaisua kehittävät toiminnot

Tähän kategoriaan kuuluvia toimintoja ja leikkejä ei välttämättä voida enää pitää matalan kynnyksen toimintana, koska ne vaativat osallistujiltaan halua heittäytyä mukaan toimintaan. Toiminnoissa usein leikitellään ja hullutellaan, eikä kilpailla toisten kanssa. Näissä toiminnoissa on kuitenkin etuna, että jokainen pystyy niissä toteuttamaan itseään haluamallaan tavalla, eikä oikeaa vastausta tai tapaa toimia näissä leikeissä ole. Parhaimmillaan ja oikein toteutettuna tämän kategorian toiminnot kehittävät osallistujien tunnetaitoja sekä heittäytymiskykyä ja -halua.

Luovuutta ja itseilmaisua kehittäviä toimintoja välituntipaketissamme edustivat pienet improvisaatioharjoitukset, joita pystyi tekemään pareittain tai ryhmissä. Toiminta on suurilta osin matalan kynnyksen toimintaa ja myös helppoa ohjata (LIITE 1)

6 TOIMINNALLINEN OSUUS

Toiminnallinen osuus pitää sisällään kuusi erilaista tekemistä. Toimintaan haluttiin mahdollisimman laajasti erilaista tekemistä. Toiminnallinen tekeminen on jaettu kolmeen eri osioon: liikunnallinen, aivojumppa ja rauhoittuminen. Liikuntamuodoksi valitsimme pallopelejä ja leikkejä, jotka sisältävät liikuntaa. Tarkoituksena saada nuoret liikkumaan ja saada välitunnille muuta tekemistä kuin vain paikallaan seisomista välitunnin ajan. Seuraavaksi on aivojumppaosuus. Tämän osuuden tarkoitus on nostaa katseet puhelimesta hetkeksi ja aktivoida nuorten aivoja. Tässä nuoret saavat kerätä pienen porukan ja vastata kysymyksiin. Tämä voi myös toimia hyvänä ryhmäytystoimintana, jos luokka on uusi ja nuoret eivät tunne kaikkia omia luokkalaisiaan. Viimeisenä on rauhoittumisharjoitukset, joiden tarkoitus on viedä nuorten mieli pois kiireisestä kouluarjesta ja antaa heille hetki hengähtää.

Kaikki toiminnot valittiin sillä perusteella, että kun kouluilla käydään, on aina valinnan varaa ja ohjelma on mahdollisimman monipuolista. Totuus on myös se, että kaikki eivät välttämättä välitä niin paljon liikuntapainotteisesta toiminnasta, joten on tarjottava jotain myös näille nuorille. Toiminnan on kuitenkin tarkoitus palvella mahdollisimman montaa nuorta ja antaa heille mukava kuva seurakunnasta ja heidän järjestämästä toiminnasta. On myös tärkeää tehdä nuorille paikallisseurakunta ja sen työntekijät nuorille tutuiksi.

6.1 Toiminnallisen osuuden suunnittelu

Tiesimme jo aivan alussa, että haluamme tehdä toiminnallisen opinnäytetyön. Työn aloitus oli meille siis helppoa. Tämän jälkeen seuraavana vaiheena oli löytää seurakunta, joka haluaisi tilata työmme. Onnekseni kotiseurakuntani Kiimingin seurakunta halusi tilata työmme. Heillä oli tarve saada välituntitoimintaa jotain uutta ja toiminnallista. Tästä ryhdyimme sitten yhdessä kartoittamaan, minkälaista toiminta voisi olla kouluilla. Halusimme, että kaikki

toiminta ei olisi pelkästään liikunnallista. Sen jälkeen sovimme, montako erilaista toimintoa pitäisi olla. Lopulliseen versioon tuli kuusi erilaista toimintaa.

Meillä oli selvä näkemys liikunnallisesta toiminnasta mitä kouluilla järjestetään. Meiltä pyydettiin, että toiminnan tulisi olla helposti toteutettavaa. Ei-liikunnallinen toiminta oli ehkä hieman haastavampi suunnitella. Valitsimme kolme erilaista toimintaa, jotka eivät vaadi urheilullista suoritusta.

6.2 Toiminnallisen osuuden toteutus

Toiminnallinen osuus toteutettiin kahdessa eri koulussa: Jokirannan koululla ja Laivakan-kaan koululla, ja molemmilla kouluilla käytiin kaksi kertaa. Toiminnot toteutettiin yläkoulu-laisille. Jokaisella kerralla käytettiin eri ohjelmaa paketista, mutta valtaosaa toiminnoista ei kuitenkaan pystytty tai ehditty toteuttamaan. Jokirannan koululla järjestimme Pokemon-suunnistusta, ristinollaa ja musavisan ja Laivakan-kaan koululla järjestimme Pokemon-suunnistusta ja musavisan. Pokemon-suunnistukset pidettiin aina pitkillä välitunneilla ja muut toiminnot normaaleilla ulk välitunneilla. On ikävää että, pallopelejä ei ehditty testaamaan välitunneilla; ne olisivat mahdollisesti kiinnostaneet urheilullista osaa osallistujista.

Tarkoituksena oli saada mahdollisimman monta erilaista kokemusta ja laajemmin palautetta. Tällä saatiin selville se, mitkä aktiviteetit toimivat ja mitkä eivät ole hyviä toimintoja välitunneille. Välituntitoimintaa ohjasi opinnäytetyön ohjaajani Noora Huotari. Alun perin oli tarkoituksena, että Kiimingin seurakunnan omat isokset ohjasivat näitä välituntipaketteja, mutta se ei ikävä kyllä onnistunut, koska ei löytynyt tarpeeksi vapaaehtoisia isosia.

6.3 Toiminnallisen osuuden palaute

Saimme todella paljon positiivista palautetta nuorilta ja he pitivät siitä, että oli järjestettyä toimintaa. Palautteesta näkyy myös, että nuoret osallistuisivat uudestaankin ohjattuun toimintaan välitunneilla. Mielenkiinto jakautui jonkin verran liikunnallisen ja ei- liikunnallisen toiminnan välillä. Kokeilukerroilla selvisi myös, että tietokilpailut ja muut aivopähkinät olivat mieluisia.

Opinnäytetyössä käytetty palaute on saatu Laivakankaan koululta. Webropolin kautta toteutettuun kyselyyn vastasi 26 oppilasta. Heistä peräti 31 % piti välitunnilla järjestettyjä aktiviteetteja todella hyvinä ja 58 % hyvinä. Positiivista oli myös, että 62 % osallistuneista ilmoitti osallistuvansa vastaavanlaiseen toimintaan uudelleenkin. Valtaosa koki myös ohjaajan onnistuneen toimintojen ohjaamisessa (LIITE 2). Toimintojen ohjaajalta saadussa palautteessa kerrottiin, että nuoret osallistuivat innokkaasti Pokemonien metsästyksen, etenkin kun palkkioksi luvattiin osallistujille karkkia. Musiikkivisan kysymykset osoittautuivat nuorille hieman haastaviksi.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön aihe mahdollisti hyvin laajan ja mielenkiintoisen kokonaisuuden. Välillä kuitenkin tuo aiheen laajuus asetti suuriakin haasteita. Opinnäyttyössä käsitellään monella tavoin tärkeitä asioita. Aihe on tärkeä niin yhteiskunnan, nuorten kuin (nuoriso-ohjaajien) ammatin kannalta. Aina yritetään löytää mahdollisimman paras tapa aktivoida nuoria ja saada heidät liikkeelle. Opinnäytetyömme mahdollistaa tämän ja antaa siihen hyviä työkaluja. Oikeiden työkalujen löytäminen ei aina ollut helppoa. Toiminnallisen osuuden aktiviteetit piti miettiä tarkasti, että ne olisivat mahdollisimman mukaansa tempaavat. Seurakunta oli hyvin tukena tässä vaiheessa ja tarjosi todella paljon apua oikeiden vaihtoehtojen löytämiseksi. Seurakunnalla oli myös hyvin kirjallisuutta, jotka käyttävät opinnäytetyön kirjoittamiseen. Työ on vaatinut paljon aikaa ja hiomista. Opinnäytetyö on niin paljon enemmän kuin pelkkä aihe. Kun aloitimme työn tekemisen kolmannen vuoden alussa, ajattelimme, että kunhan aihe on, kirjoittaminen on helppoa ja saamme työn valmiiksi. Meidän onnekseni saimme tehtyä kaikki testaukset toiminnalliselle osuudelle ennen korona pandemiaa. Testausten jälkeen jäljellä oli kirjoittaminen. Kirjoja ja erilaisia lähteitä oli työhön helposti saatavilla, koska aihe on niin laaja. Suurempi haaste oli rajata ne aiheet, jotka haluamme huomioida työssä ja ne, jotka jätämme pois.

LÄHTEET

- Ahlberg, J. Appelgren, J. Järvinen, E. Häsä, S. Komulainen, T. Koponen, P. Kääpä, J. Laitinen, M. Penttilä, A. Rihu, M. & Tani H. 2018. Koulunuorisotyön käsikirja. Saatavilla: https://www.nuortenkouvola.fi/wp-content/uploads/sites/4/2018/12/Koulunuorisotyö_käsikirja_WEB.pdf Viitattu: 2.1.2021
- Aho, S & Laine, K. 2002. Minä ja muut- Kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Keuruu: Otava
- Allardt, E. 1980. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Ensimmäinen painos. Juva: WSOY
- Aurava, R. Peli ja leikki opetussuunnitelmissa. Saatavilla: <https://leikkipaiva.fi/peli-ja-leikki-opetussuunnitelmissa/> Viitattu: 10.1.2021
- Hakkarainen, K. & Pihkala, P. 2012. Seurakunta ja koulu- Yhteistyön käsikirja. Porvoo: LK-Kirjat
- Holmala, E. 2015. Maslowin tarvehierarkia työelämässä- Materiaalia opetuskäyttöön. Opinnäytetyö. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu. Saatavilla: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/157587/Holmala_Emilija.pdf?sequence=1 Viitattu: 4.11.2020
- Keltinkangas-Järvinen, L. 2006. Temperamentti ja koulumenestys. Juva: WSOY
- Kiilakoski, T. 2014. Koulu on enemmän. Tampere: Juvenes print
- Köykkä, A. 2014. Nuoristyön alkeet ja jatko. Helsinki: LK- Kirjat
- Laitila, M. & Setälä, L. 2016. Nettikiusaaminen ilmiönä 8.- luokkalaisten keskuudessa. Opinnäytetyö. Hyvinkää: Laurea ammattikorkeakoulu. Saatavilla: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/108127/Nettikiusaaminen%20ilmiönä%208.%20luokkalaisten%20keskuudessa.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Viitattu: 9.12.2020
- Lämsä, A. 2009. Mun on paha olla - Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. Juva: PS- kustannus

Ojanen, M. 2009. Hyvinvoinnin käsikirja. Helsinki: Markku Ojanen ja Kustannus osakeyhtiö Kotimaa / Kirjapaja

Ojanen, M. 2011. Minä ja muut – Itsetuntemuksen kirja. Helsinki: Markku Ojanen ja Kustannus osakeyhtiö Kotimaa / Kirjapaja

Salmivalli, C. 2012. Koulukiusaamiseen puuttuminen – Kohti tehokkaita toimintamalleja. Juva: PS- kustannus

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. 2019. Seurakunta varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitoksen kumppanina. Saatavissa: https://koulujakirkko.evl.fi/wp-content/uploads/2019/06/KH_4koria_2019_FIN_www.pdf Viitattu: 17.12.2020

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. 2019. Turvallinen seurakunta. Julkaistu: <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Turvallinen+seurakunta+-ohjeistus/d7914fda-53ac-7c79-a85f-c7d6768c7776> Viitattu: 20.12.2020

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Kouluterveyskyselyn tulokset. Saatavilla: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset#alueittain> Viitattu: 10.11.2020

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2020. Sekä koulukiusaajat että kiusatut kokevat muita vähemmän osallisuutta. Julkaistu: <https://thl.fi/fi/-/seka-koulukiusaajat-etta-kiusatut-kokevat-muita-vahemman-osallisuutta> Viitattu: 20.11.2020

UKK-instituutti. 2020. Liikkumisen vaikutukset. Saatavilla: <https://ukkinstituutti.fi/liikkumisen/liikkumisen-vaikutukset/> Viitattu: 10.1.2021

UNICEF. 2012. Hyvä, paha koulu – Kouluhyvinvointia hakemassa. Saatavilla: http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/Hyva_paha_koulu.pdf Viitattu: 1.11.2020

Yli-koski-Mustonen, S. 2019. Yhteistyötä koreittain. Helsinki: Lastenkeskus

Toiminnallisten ohjeistus

Pokemon suunnistus

Tarvikkeet

- tulosta erilaisia pokemoneja
- Narua tai teippiä millä kiinnität ne ympäri koulun pihaa
- vihjeet minkä avulla nuoret etsivät pokemoneja
Itse käytän yleensä 3 vihjettä per pokemon joten nuoret saavat hieman miettiä ketä etsivät ja mitä pidemmälle vihjeissä mennään sitä helpommiksi ne muuttuvat.
- Reipasta mieltä ja lämmintä vaatetta

Ristinolla

Tarvikkeet

- 3–6 hyppynarua
- 6 hernepussia tai jotain kevyttä "viestis kapulaa" ja erin värisiä, että eroittaa tiimit 3 punaista ja 3 vihreällä tyyllillä

Tässä ideana on se, että nuoret jaetaan kahteen eri tiimiin. Sen jälkeen tiimit asettuvat noin 3 metrin tai kauemmas päähän ristinolla taulusta mikä on tehty hyppynaruilla maahan. (ruudukon koko on yleensä 3x3 ruudukko toki voi tehdä isomman, jos haluaa vaikeuttaa) sen jälkeen nuoret asettuvat jonoihin ja jonon ensimmäiselle annetaan hernepussit. Sen jälkeen viesti tyyllillä yksi kerrallaan molemmista tiimeistä juoksee ristikolle "heittää" hernepussin ristikoon ja juoksee takaisin joukkueen luokse ja läpsäyttää seuraavan käteen ja vasta sen jälkeen he saavat lähteä. Voittaja on se, joka saa ensimmäisenä kolmen suoran tai riippuen taulukon koosta niin monen suoran. Ohjaaja saa päättää miten suora pitää tulla.

Jooga hetki

Tarvikkeet

Jumppamattoja

Tässä oli tarkoituksena pitää yksinkertaisia liikkeitä aukaista paikkoja ja saada nuoret venyttelemään. Saadaan veri kiertämään ja aivot valmiiksi seuraavaa tuntia varten.

Tietovisa

1. Jos sairastut kesätöiden aikana, kuinka ilmoitat työnantajalle?
2. Jos joku kohtelee sinua huonosti kesätöissä, kelle ilmoitat?
3. Jos loukkaannut kesätöissä, kenellä on vastuu sinusta silloin?
4. Saako kesätöitä tehdä ilman kirjallista sopimusta?
5. Tarjoaako seurakunta teille kesätöitä?
6. Mitä teet, jos palkastasi jää puuttumaan osa?
7. Mistä haet parhaiten tietoa mahdollisista kesätöistä?
8. Joko sinulla on kesätöitä? tai ajotko mennä kesätöihin?

Lohikäärmeen hännän poltto

Kaksi joukkuetta. Toinen joukkue menee alueen sisään jonoksi ja toinen alueen ulkopuolelle. Ulkopuolella oleva joukkue yrittää polttaa pallolla jonon viimeistä pelaajaa. Kun pallo osuu pelaajaan, hän siirtyy jonon kärkeen. Edetään kunnes jono, on käyty kokonaan läpi. Jonon etuosan tulee pyrkiä estämään osumista viimeisenä olevaan. Jonon katketessa siirtyminen samoin kuin poltettaessa.

Pallosiivous

Kaksi joukkuetta ja kaikilla oma pallo. Kenttä (tai sali) jaetaan kahteen osaan, joko penkeillä tai narulla. Pelataan joko jaloin tai päällä siten, että yritetään saada mahdollisimman monta palloa vastustajan kenttäpuoliskolle. Se joukkue voittaa, jolla on vähemmän palloja kenttäpuoliskollaan ohjaajan määräämän pelijakson (30sek.-120sek.) päättyessä.

Torninvartija

Muodostetaan 3–5 m säteellä piiri. Yksi pelaajista kerrallaan vartioi piirin keskellä olevaa keilaa. Muut syöttelevät ja heittelevät yhdellä pallolla saadakseen keilan kaatumaan. ”Torninvartija” yrittää estää jaloillaan pallon osumista keilaan. Kokeile myös niin, että käytetään vartiointiin vain käsiä tai vartalon muita osia.

Improvisaatioharjoituksia

Eri hahmot:

Hajaannutaan ja liikutaan ympäri salia/ pihaa musiikin tahdissa. Joku huutaa, millaista hahmoa näytellään. Esimerkiksi: "Näyttele norsua!" Ja kaikki alkavat näytellä norsua omalla persoonallisella tavallaan

Hahmoja:

- Norsuja
- Leijonia
- Lääkäriä
- Tuomaria
- Poliisia

Harjoitus 2:

Jaetaan porukka ensin pareihin. Sen jälkeen toinen pareista nostaa hatusta jonkun tunnetilan. Tämän jälkeen hän näyttelee tämän tunnetilan parilleen pantomiimina.

Tunnetiloja:

- Iloinen
- Surullinen
- Onnellinen
- Vihainen
- Levollinen / rauhallinen
- Hämmäntynyt
- Pelokas
- Jännittynyt / Jännittää
- Hermostunut

Harjoitus 3 (ehkä haastava jos porukka ei heittäydy):

Tässä tarkoituksena on, että annat porukalle tilanteen mihin he liittyvät mukaan. Esimerkiksi: Tilanne on joulukuusi markkinat. Ohjaaja menee keskelle ja on kuusi kauppias. Muut tulevat

mukaan tilanteeseen olemalla joku osa tätä Still kuvaa. Esimerkiksi yksi on kuusi toinen asiakas yms. Tilanteeseen voi tulla olemaan mikä tahansa lisä osa. Mielikuvitus on ainoastaan rajana tässä.

Tarkoituksena on valita kuusi kappaletta visaan. Valitse sellaisia kappaleita, jotka ovat nuorille tuttuja. Sen jälkeen, kun olet valinnut kappaleet, valitse niistä jokaisesta yhden säkeistön ja poista sieltä sanoja.

Esimerkki " Piippolan vaarilla ooli ___ hijala hijala hei"

Älä ota liika sanoja pois säkeistöstä, että nuoret saavat silti selvitettyä arvoitukset. Jos Haluat lisätä vaikeustasoa niin voit ottaa vieraskielisiä kappaleita. Anna jokaiselle kappaleelle noin 3 minuuttia aikaa ja siirryköö seuraavaan. Lopuksi käykää yhdessä vastaukset läpi ja anna nuorten tarkistaa omat lappunsa. Pisteytyksen voit päättää itse.

Tarvikkeet:

Kyniä

Vastaus laput

Mahdolliset palkinnot

Välitunti toiminnan palaute

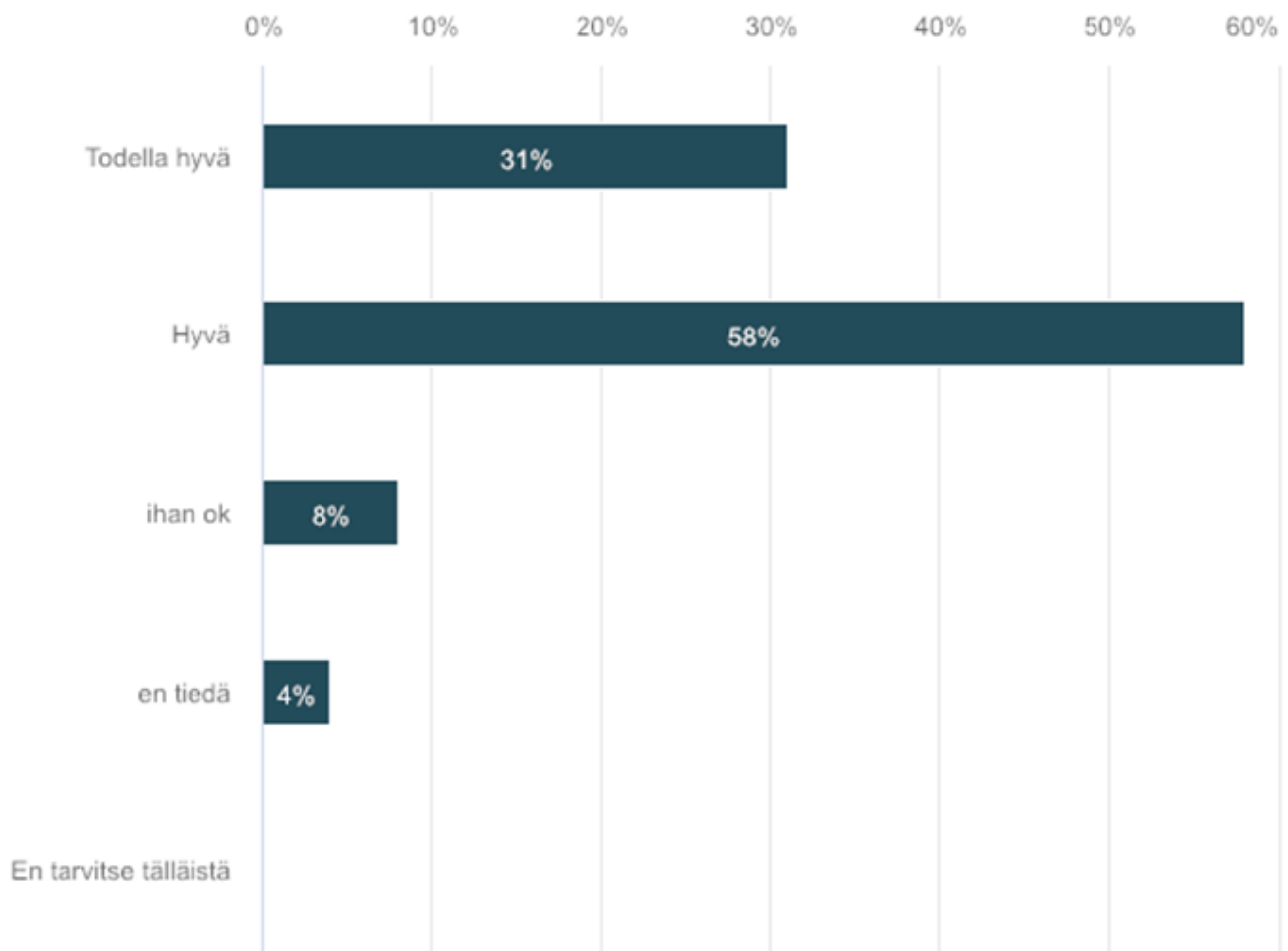
Perusraportti

Välitunti toiminnan palaute (Nuoret)

Vastaajien kokonaismäärä: 26

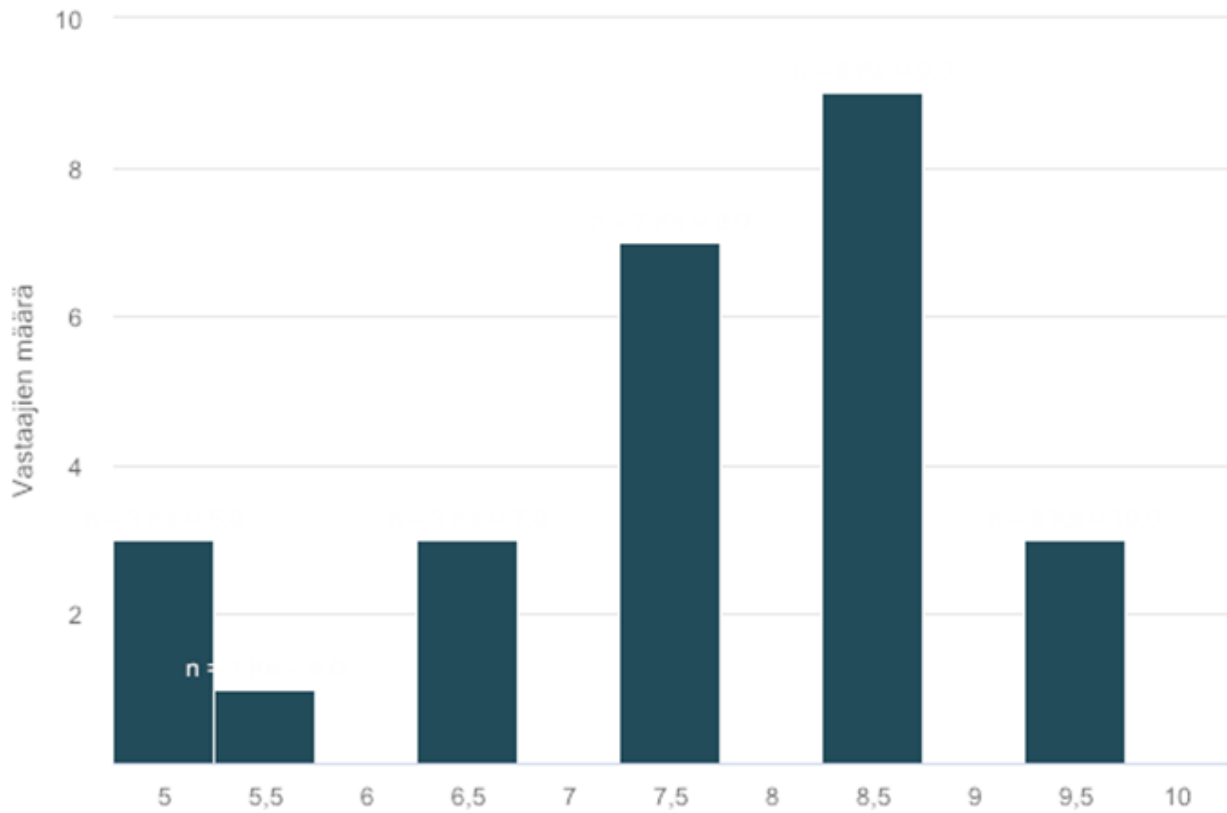
1. Mitä pidit päivän aktiviteetista

Vastaajien määrä: 26, valittujen vastausten lukumäärä: 26

3. Miten ohjaaja onnistui mielestäsi?

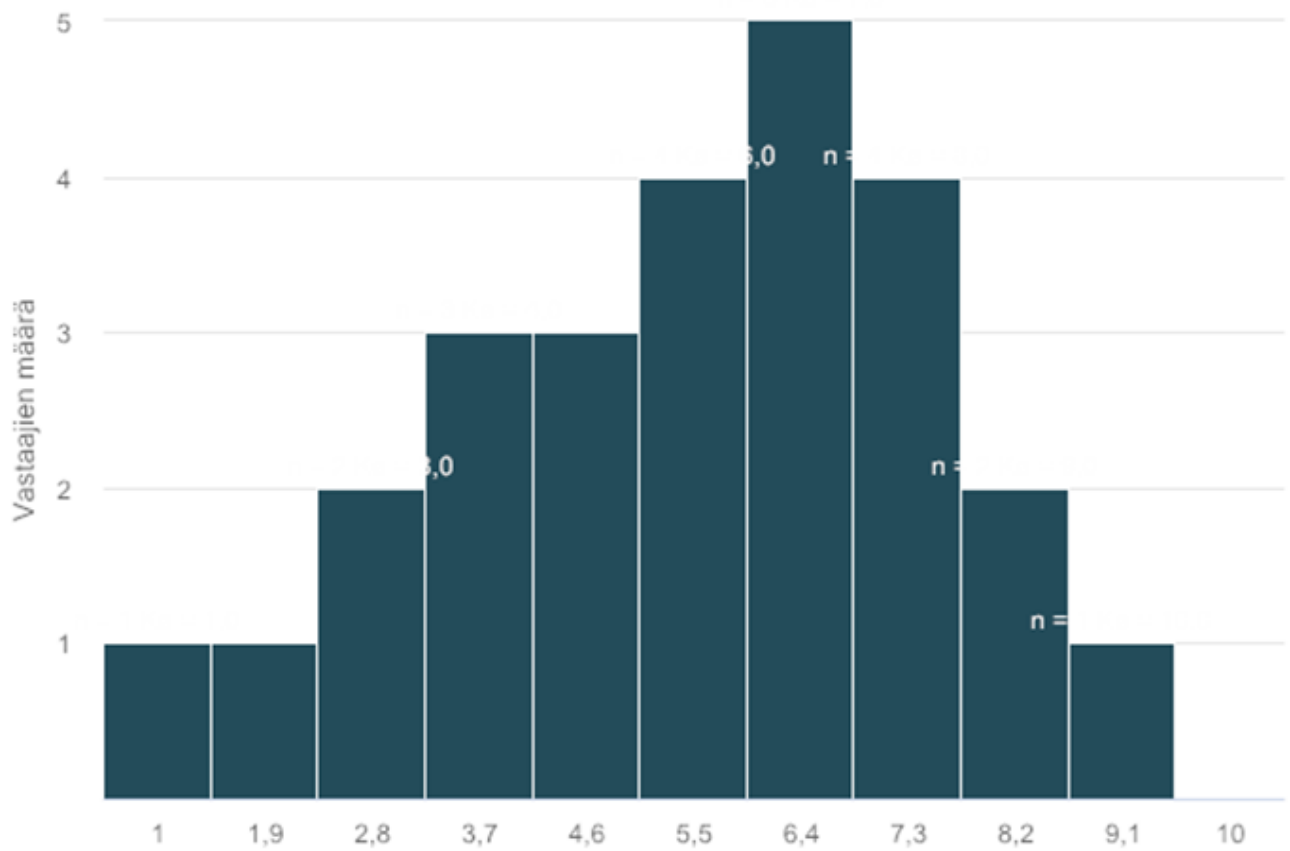
LIITE 2/2

Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Summa	Keskihajonta
5	10	8,04	8	209	1,48

4. Onko välituntitoiminta tärkeää sinulle?

LIITE 2/3

Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Summa	Keskihajonta
1	10	5,96	6	155	2,27

5 Osallistuisitko toisen kerran tällaiseen?

